

Foto's van de Elfstedentochten van 1985 en 1997

De 13e Elfstedentocht op 21 februari 1985

Gaait het er ooit nog een keer van komen?

In totaal heeft men in Woudsend 15 keer kunnen genieten van de schaatsers die meededen aan de Elfstedentochten. We hebben in ons archief mooie foto's en gaan in deze februarimaand even met enige weemoed terugblikken. Als eerste de foto van de 13^e tocht van 1985, nu 35 jaar geleden en maar liefst 22 jaar na de zwaarste tocht ooit, die van 1963. Het moet op deze foto al wat later op de dag zijn want het zijn geen grote groepen schaatsers meer die we hier zien passeren. Het is ook enige graden boven het vriespunt, want het dooit, er ligt water op de Ee. De tocht was, zoals dat heet, goed te doen. Bij de finish op de Bonkevaart stonden meterslange rijen auto's en busjes van media uit binnen- en buitenland die de hele dag vanaf de start tot laat na de finish verslag uitbrachten van dit bijzondere sportevenement dat eindelijk weer gehouden kon worden. Van de wedstrijdschaatsers

werd Evert van Benthem de glorieuze winnaar. We herinneren ons ('heel' Nederland zat aan de buis gekluisterd of stond langs de kant) ook nog de feestjes met dweilorkesten in de diverse steden en dorpen en de aanmoedigen voor het schaatslegioen van juichende toeschouwers. Dat was ongetwijfeld ook in Woudsend het geval, hoewel het nog pikkedonker is wanneer de wedstrijdrijders hier passeren. Een jaar daarna was het opnieuw genieten, met voor de tweede keer Evert van Benthem als de snelste. De omstandigheden waren toen iets gunstiger, zonder dooi. Twaalf jaar later, in 1997 was de tocht redelijk zwaar, met vorst en een koude harde wind en in dat jaar kwam Henk Angenent als eerste over de finish. Ook nu weer was het een compleet volksfeest zonder vervelende incidenten.

Veel aandacht

De afgelopen weken werd er weer veel aandacht aan de Elfstedentochten besteed, zowel in de kranten als op tv. Het is namelijk 23 jaar geleden dat de laatste tocht werd gehouden en nog nooit was de tussenliggende periode zo lang. In 'Andere Tijden Sport' was er een mooie special te zien, samengesteld voor de eerste vrouwelijke wedstrijdwinnaar in 1985, Lenie van den Hoorn. Destijds sneeuwde haar prestatie een beetje onder bij die van de mannen. Maar er waren meer programma's die over 'de tocht der tochten' filosofeerden en twijfelen of die er ooit nog komt. Aan tafel bij DWDD bij Matthijs van Nieuwkerk zaten een paar weken geleden drie ijsmeesters, inmiddels bejaard, maar goed bij de tijd en al jaren niet meer in die functie. Ze hadden prachtige verhalen vol humor over de ijsdikte ('minstens een week 11-12 graden vorst'), over de toen uitgevonden en met succes toegepaste ijstransplantatie, de zwakke plekken op de route, de kluunplaatsen ('daar hebben we nu 'tig' rollen hoogpolig tapijt voor klaarliggen') enz. Vaak worden er ook flauwe grappen over de tocht gemaakt in de geest van dat heel Friesland opveert na een nachtje nachtvorst, maar dat is natuurlijk niet zo. Niemand zegt dat het nooit meer zal gebeuren. Want: 'Er zijn extreem warme zomers, dus er kan ook best nog een extreem koude winter komen', is dan het antwoord. Eigenlijk zou het nu nog kunnen want de tocht in 1986 werd gehouden op 26 februari.

Bestuurslid Oeke Mulder

Dat roept vragen op: kan dat inderdaad, binnen een week zo'n tocht organiseren? Is het bestuur, dat sinds 2009 het predicaat Koninklijk mag voeren, daar klaar voor? Daarvoor ga ik even langs bij dorpsgenote Oeke Mulder, die met partner Riens de Boer aan De Kolk woont en in het dagelijks leven juriste is bij de gemeente Smallingerland. Zij zit al dertien jaar in het bestuur van de Elfsteden en kan er vast meer over vertellen. Dat klopt, maar het woord 'even' is niet van toepassing, want Oeke kan er zonder problemen uren boeiend over vertellen. Ik val van de ene verbazing in de andere: wat een enorme organisatie, wat een uitgebreid net- en regelwerk, wat een complexe wereld met alle veranderingen en toevoegingen die ieder jaar verwerkt moeten worden. Ongelooflijk interessant, er zou een Driuwpölle mee te vullen zijn!

Maar om even op de essentiële vraag terug te komen: is het mogelijk om binnen korte tijd een Elfstedentocht te houden? Het antwoord van Oeke is heel stellig: 'Ja, dat kan, en wel binnen 48 uur en allemaal dankzij vrijwilligers zoals de rayonhoofden en hun assistent-rayonhoofden. En zonder een cent sponsorgeld.' Ze legt uit: 'Om er op zo korte termijn klaar voor te zijn is het nodig dat we als bestuur voortdurend alert zijn. We zijn met tien mensen in het bestuur en iedereen heeft een eigen taak. Ik ga over Veiligheid; de veiligheid van

Foto onder: Doorkomst van Elfstedentochtrijders in Woudsend bij de laatste Elfstedentocht op zaterdag 4 januari 1997.

Foto boven: Oeke Mulder tijdens een rayonhoofdenverleg.

het ijs en de deelnemers. De overheid is verantwoordelijk voor de veiligheid op de wal en het publiek. We vergaderen zo'n tien keer per jaar en dat is echt nodig want veranderingen op allerlei gebied, met name in de ICT-sector volgen elkaar razendsnel op. Daar moeten we natuurlijk op inspelen en de draaiboeken steeds aanpassen, om maar wat te noemen. We hebben regelmatig contact met organisaties van andere grote evenementen zoals de Nijmeegse Vierdaagse en destijds, in 2018, Culturele Hoofdstad en wisselen ervaringen uit. Want natuurlijk zullen er veel mensen op af komen, een gegeven dat wordt samengevat in crowd-management. Vergunningen moeten bijvoorbeeld na een paar jaar opnieuw aangevraagd worden, we hebben te maken met de onlangs ingevoerde Wet op de Privacy, we moeten contacten onderhouden en hebben onlangs kennisgemaakt met Sybrand Buma, de nieuwe burgemeester van Leeuwarden. Om maar een paar dingen te noemen.'

Even een paar cijfers: Eerder was het zo dat van de 30.000 leden (ze betalen 15 euro contributie per jaar) een deel startrecht had (16.000) en dat de anderen door loting konden deelnemen, zij hadden startkans. Dat is veranderd want nu heeft elk lid startrecht. Gebleken is dat zo'n 80% daadwerkelijk meedoet. Dat

betekent voortaan meer schaatsers, naar schatting 24.000. De 224 wedstrijdrijders, voor het grootste deel marathonschaatsers en lange afstandsrijders, worden geselecteerd en dat geldt ook voor de 121 dames. Ze moeten wel lid zijn natuurlijk. Daarnaast doen er nog 30 leden op uitnodiging van het bestuur mee. Het startgeld bij inschrijving is 100 euro. De begroting is 2 miljoen euro en, zoals gezegd, dat alles zonder sponsorgeld.

Veranderingen

Natuurlijk zou het geweldig zijn om weer eens van dit sportevenement te genieten, het zou de 16^e keer worden. In 2012 was het bijna zover. Oeke heeft toen nog, op verzoek van toenmalig rayonhoofd Catrinus Nagelhout, met Defensie geregeld dat de banen op de Wymerts door de militairen van Defensie werden geveegd. Het ging dat jaar helaas niet door. Bij een volgende tocht gaat het er wel anders uitzien. Oeke: 'De deelnemers krijgen een hesje, een polsband en moeten verplicht een helm dragen. Het hesje vergroot de herkenbaarheid van rijders en voorkomt zwartrijden (en dat werd in grote getale gedaan). Met de polsband kan de rijder zich legitimeren, is er toegang tot de startkooien en controle bij de stempelposten, in de helm wordt een chip aangebracht waardoor de deelnemers gevolgd kunnen worden en ook op het lichaam krijgen ze een chip. Ook is er dit seizoen een Elfstedentocht-app ontwikkeld, waarop familie of vrienden de deelnemers per stempelkaart kunnen volgen. De traditionele stempelkaart blijft gehandhaafd en er mag, zoals altijd, geen stempel gemist worden. Op de Zwette in Sneek splits de route zich en komt weer samen op De Geeuw. Dat betekent snellere doorstroming door de stad.'

Terug naar de realiteit. Het weer van de laatste weken in aanmerking genomen is het niet erg aannemelijk dat het dit jaar nog 'sil heve' of 'oangiet'. Is dat niet frustrerend? Zoveel voorbereiding en inspanning? Oeke maakt dat natuurlijk al jaren mee en geeft toe dat ze in maart wel eens een paar dagen baalt: 'Maar dat duurt niet lang hoor, dan gaan we weer over tot de orde van de dag en pakken de draad weer op. Ik voor mijn onderwerp de veiligheid, met contacten met politie, brandweer, provincie, gemeenten, de GGD en de vrijwilligers. De andere bestuursleden voor hun 'portefeuille'. We werken goed samen en steken er allemaal veel energie in. Doen we dat niet, dan kan het simpelweg niet doorgaan. Het is in ieder geval niet saai', besluit ze lachend en relativerend en voegt er aan toe: 'Ik heb de Elfstedentocht nooit geschaatst, maar wel gewandeld en gefietst. En dat is ook een feestje.'

Hilly Westerhof.